

NOVIČNIK LOŠKEGA MUZEJA

MAJ 2018

Loški muzej Škofja Loka
Grajska pot 13
4220 Škofja Loka
T: 04 517 04 00
E: pr@loski-muzej.si
www.loski-muzej.si

ODPIRALNI ČAS LOŠKEGA MUZEJA V MAJU

Dragi obiskovalci,

z majem v Loškem muzeju pričenjamo s poletnim odpiralnim časom, po katerem bo muzej odprt od torika do nedelje med 10. in 18. uro.

Zadnji vstop v muzej je pol ure pred zaprtjem.

Muzej bo odprt tudi 1. in 2. maja.

Prav tako bo 1. in 2. maja med 10. in 14. uro odprta tudi Galerija Ivana Groharja.

Vabljeni, da nas obiščete!

Javno vodstvo po razstavi Prosojni dokumenti časa

sobota, 12. maj 2018, 11.00

Galerija Ivana Groharja

Vljudno vabljeni na javno vodstvo po razstavi Prosojni dokumenti časa: Fotografije na steklo iz depoja Loškega muzeja & Fotografski opus Františka Topiča iz Narodnega muzeja Bosne in Hercegovine. S kustosinjo razstave, Biljano Ristić, bomo spoznavali preteklost fotografije in loške fotografe, ki so v preteklosti fotografirali na steklene plošče.

V Loškem muzeju, ki hrani nekaj sto negativov na steklo, smo na razstavi prvič v zgodovini muzeja javno razstavili gradivo, ki do sedaj še ni bilo predstavljeno javnosti. Tematsko, avtorsko in časovno raznoliko gradivo je na razstavi razdeljeno v sklope: mesto, otroci, portreti, posebne priložnosti in interior. Na vodstvu se boste seznanili tudi s tehniko suhega koloidnega postopka, s katerim so fotografi nekoč izdelovali fotografije. Vodstvo po razstavi bomo zaključili s predstavitvijo fotografske zbirke Františka Topiča iz Narodnega muzeja Bosne in Hercegovine.

Peter Gaber: I'm fine, you

Odprtje razstave Loka : Ankara : Loka // Peter Gaber: Zbudi mojo osamljenost

sreda, 16. maj 2018, 19.00

Galerija na Gradu

Peter Gaber je umetnik, ki se na temelju raziskovanj svetlobe, prostora in barve vse bolj uveljavlja na domači likovni sceni. Tako znotraj krajinskega kot figuralnega slikarstva nakazuje nove izrazne smeri in odpira vprašanja o pomenu klasične slikarske motivike v sodobnem času.

Z deli, nastalimi v lanskem letu na umetniški izmenjavi v Ankari v Galeriji Guler Sanat, Gaber kontinuirano nadaljuje svojo konsistentno ustvarjalnost, ki črpa kreativno energijo iz želje po harmoniji in estetiki. Razstava nam omogoča spoznati različne faze Gabrovega ukvarjanja z določenim motivom, ki se iz prvotnega zaznamka v obliki skice procesno razvije v dokončano sliko. Peter Gaber se konstantno posveča iluzionističnim žanrsko fantazijskim motivom, z različnimi pozami in perspektivami pa jih upodablja na način, kot jih doživlja sam. Njegova likovna dela po tehnični in likovni plati izpovedujejo inventivnost in željo po perfekciji. Razkrivajo nam subtilno likovno govorico, ki s svetlobnimi kvalitetami, živahnostjo in barvno harmonijo omogoča gledalcu posebne estetske izkušnje.

SVETOVNI DAN MUZEJEV

petek, 18. maj 2018

Že leta 1977 je Mednarodni muzejski svet ICOM zaznamoval 18. maj kot Mednarodni dan muzejev, z namenom večje prepoznavnosti muzejev v družbi. Mednarodni muzejski dan praznujemo v več kot 35.000 muzejskih institucijah v več kot 140 državah sveta, tudi v Sloveniji.

V petek, 18. maja, praznujete z nami tudi vi – obiščite naš muzej, vstop bo prost.

Pravljice v Galeriji

sobota, 26. maj 2018, 10.00

Galerija Ivana Groharja

Loški muzej in Kulturno društvo Grable, društvo za kreativno grabljenje sveta, vabimo, da skupaj pokukamo v svet pravljic. Pravljlično dopoldne je namenjeno otrokom, pa tudi vsem tistim odraslim, ki nikoli niso čisto zares odrasli in še vedno (pa četudi na skrivaj) verjamejo v čudežno.

Vstop je prost.

Pogovori z umetniki: Peter Gaber

sreda, 30. maj 2018, 19.00

Galerija Franceta Miheliča, Kašča

Vljudno vabljeni na naslednjega v ciklu pogovornih večerov z umetniki, ki bo v sredo 30. maja 2018 ob 19. uri v Galeriji Franceta Miheliča v Kašči na Spodnjem trgu.

Pogovarjali se bomo s Petrom Gabrom, predstavnikom mlajše generacije slikarjev, ki je v preteklem letu v okviru mednarodne rezidenčne izmenjave, ki sta jo organizirala Loški muzej in galerija Guler Sanat iz Ankare, dva meseca bival in ustvarjal v Ankari. Njegova dela, nastala na izmenjavi, so na ogled v Galeriji na Gradu od 16. maja do 26. avgusta 2018.

Peter Gaber, član Združenja umetnikov Škofja Loka, je eden redkih slovenskih vizualnih umetnikov, ki se izogibajo pritiskom množičnih medijev. Brez želje po povzemanju fenomenov sodobnih vizualnih praks ostaja Gaber v svojem slikarstvu orientiran izključno na lastno bivanjsko izkušnjo – izkušnjo individualista. Njegove podobe na neklasičen način artikulirajo hermetično poetiko, ki izvira v avtorjevem občutju življenja.

Pogovore z umetniki prirejamo v prostorih Galerije Franceta Miheliča v Kašči na Spodnjem trgu, kjer domuje v letu 2014 zasnovana Zbirka v nastajanju članov Združenja umetnikov, katere del so tudi dela Petra Gabra. Večeri so namenjeni predstavitvi ustvarjalne poti umetnikov, ki jih Ločani poznamo po njihovih likovnih delih, redko pa imamo priložnost pogovora z njimi. Pogovori z umetniki nastajajo v sodelovanju z Združenjem umetnikov Škofja Loka. Pogovor bo vodil kustos Loškega muzeja Boštjan Soklič.

Foto: Sašo Kočevar

20. maj, SVETOVNI DAN ČEBEL in Učna pot kranjske sivke

Organizacija Združenih narodov je 20. maj razglasila za Svetovni dan čebel. Pobudo za razglasitev je predlagala Vlada Republike Slovenije na pobudo Čebelarске zveze Slovenije.

Slovenija je predlagala, da se svetovni dan čebel zaznamuje v maju, ko so čebele na severni polobli najdejavnejše in se začnejo razmnoževati, obenem pa je v tem času potreba po opráševanju največja, na južni polobli pa je tedaj jesen, čas spravila čebeljega pridelka ter s tem dnevi in tedni medu. 20. maj je tudi rojstni dan Antona Janše (1734–1773), ki velja za pionirja sodobnega čebelarstva in enega največjih strokovnjakov za to področje v tistem času. Bil je prvi učitelj sodobnega čebelarstva na svetu, ki ga je Marija Terezija imenovala za stalnega učitelja na novi šoli za čebelarstvo na Dunaju.

V Loškem muzeju v okviru projekta Med-o-vita v sodelovanju s Čebelarskim društvom Škofja Loka ob Domu čebelarjev v Brodeh pripravljamo čebelarsko učno pot »Učna pot kranjske sivke«. Učna pot je namenjena predvsem mlajši populaciji obiskovalcev, ki jih privlači zanimivo in skrivnostno življenje čebel, k ogledu pa vabi tudi starejšo publiko. Pot obsega deset stojišč na katerih se obiskovalci seznanijo z zgodovino čebelarjenja, spoznajo naravna bivališča čebel, različne vrste panjev in dva čebelnjaka, se seznanijo z medovitimi rastlinami, čebelami samotarkami, spoznajo člane družine kranjske sivke, v

spremljstvu čebelarjev Čebelarjskega društva Škofja Loka pa lahko izvedo še mnogo več. Informacijske table so dopolnjene s številnimi eksponati (nekateri so naseljeni s čebeljimi družinami), kot so naravno in umetno duplo, stari čebelnjak s panji kranjiči, slamnati koš, nakladni in AŽ-panji ter posebna gnezdilnica za čebele samotarke. Opazovalni panj ponuja možnost opazovanja življenja in dela čebelje družine, pobočje zasajeno z različnimi rastlinami pa spoznavanje za čebele pomembnih medovitih rastlin.

Fotografijo hrani Rokodelski center DUO Škofja Loka.

VPIS MALEGA KRUHKA V REGISTER NESNOVNE KULTURNE DEDIŠČINE

V petek, 13. aprila 2018, je bila na register NKD vpisana nova enota nesnovne kulturne dediščine Izdelovanje malega kruhka in lesenih modelov. V njej je dokumentirana tradicija izdelave medenega peciva na Škofjeloškem. Pod skupnim imenom mali kruhek so zajete izdelava dražgoških kruhkov, izdelava loških kruhkov in ročno rezbarjenje lesenih modelov za loški kruhek.

Pri pripravi enote na vpis v register so sodelovale Kati Sekirnik (Rokodelski center DUO Škofja Loka, Razvojna agencija Sora), Katja Mohorič Bonča (Muzej Železniki) in Mojca Šifrer Bulovec iz Loškega muzeja Škofja Loka.

Več lahko izveste na: <http://www.nesnovnadediscina.si/sl/izdelovanje-malih-kruhkov-lesenih-modelov>

100. letnica Judenburškega upora

Anton Hafner
(1887-1918), Fototeka
Loškega muzeja.

Med leti 1914 in 1918 je potekala prva svetovna vojna. V zadnjem letu vojne so avstro-ogrške oblasti s splošno mobilizacijo izpopolnjevale tiste vojaške enote, ki so v bojih utrpele večje izgube. Do leta 1918 je bila avstro-ogrška vojska izčrpana in naveličana saj je na frontah in v zaledju vladalo splošno pomanjkanje, ki je netilo nemir in nezadovoljstvo vojakov. Slednje je eskaliralo v treh velikih uporih v Murauu in Radgoni. Največji upor pa je izbruhnil v Judenburgu, kjer so se uprli vojaki 42. bataljona 17. pešpolka. Slednjega so sestavljali večinoma naborniki z območja Kranjske. Oficirji so bili večinoma Nemci, mnogi izmed njih so bili plemiškega izvora in so bili znani po svoji krutosti nad vojaki.

Upor v Judenburgu so pripravili in vodili četovodja Lojze Rogelj, desetnik Anton Hafner in vojak Karel Možina. Poleg njih je bilo še nekaj drugih, ki so podprli sklep, da se bodo uprli, zapustili vojsko in odšli domov. Poveljstvo nad uporniki je imel Anton Hafner (1887, Godešič – 1918, Judenburg). Leta 1914 je bil Anton Hafner poslan na fronto v Galicijo, kjer je bil dvakrat ranjen. Zaradi posledic ran je bil od leta 1915 dalje zaposlen kot sprevodnik pri vojaških transportih. Leta 1918 je bil ponovno vpoklican v vojaško službo v dopolnilni bataljon 17. pešpolka, nastanjen v Judenburgu.

12. maja 1918 so uporni vojaki zavzeli vojaško poveljstvo, železniško postajo in skladišča streliva. Kmalu so obvladali vse mesto. V uporu je padlo 17 vojakov. Hafner je bil ranjen v glavo. Ko so ga ujeli so ga skupaj z drugimi ranjenci odnesli v sanitetno barako, kjer mu je zdravnik odrekel zdravniško pomoč. Čeprav je sprva upor potekal po načrtih, pa je po prvih uspehih disciplina med vojaki začela popuščati. Mnogi so se razkropili po mestnih gostilnah, približno 1200 pa se jih je namenilo proti jugu s ciljem, da se vrnejo domov.

Poveljstvo v Gradcu je proti upornikom ukrepalo hitro. General von Kosel je 13. maja z ukazom, da upor zaduši, prispel v mesto. Upor so zadušili in vojake zastražili v barakah vojašnice. Že naslednji dan (14. maj) se je začelo

sojenje vojakom. Pred sodišče so pripeljali vklenjene voditelje upora in po kratki razpravi so bili spoznani za krive. Na smrt so bili obsojeni Možina, Hafner, Lojze Štefanič in Joso Dautović. Obsodba je bila izvršena 16. maja. Po raportu stotnika Lukasa je bila na Dunaj poslana brzojavka: »Smrtna obsodba je pravkar izvršena.« Ponoči so na skrivaj izkopali grob in vanj zagrebli ustreljene. Zjutraj pa je bil grob okrašen s cvetjem.

Zgodba judenburških vojakov se je zaključila leta 1923, ko so bili posmrtni ostanki preneseni iz Judenburga v grobnico Sv. Križa na Žale v Ljubljani. Leta 1939 pa je bila po načrtih arhitekta Eda Ravnikarja na Žalah zgrajena kostnica žrtev 1. svetovne vojne, kjer počivajo posmrtni ostanki judenburških upornikov.

Prispevek je pripravila Biljana Ristić.

Anton Ažbe, vir fotografije: Zbirka upodobitev znanih Slovencev NUK

ANTON AŽBE

30. maja leta 1862 se je v Dolenčicah v Poljanski dolini rodil pomemben slovenski slikar Anton Ažbe. Že na začetku svoje poti se je navdušil za nazarensko slikarstvo in realizem. Po študiju na Dunajski akademiji in nato še na Münchenski akademiji, je leta 1891 v Münchnu odprl znamenito zasebno slikarsko šolo pod imenom Ažbetova šola, zaradi katere je postal znan tudi kot odlični likovni pedagog. V njej je poučeval slikanje po načelu kristalizacije barv. Učence je učil slikarskega podajanja oblike po načelu krogle, ter svetlobnih prehodov za ustvarjanje učinka tridimenzionalni iluzije, pa tudi načina nanosa barv, ki naj se ne meša na paleti, ampak se jih polaga na platno drugo poleg druge. Te se optično sestavijo v končno podobo šele, ko jo gledalec pogleda z ustrezne distance. Njegova šola je bila v takratnem času in prostoru izjemno znana. Učil je mnoge pomembne slikarje iz Evrope in Amerike, med njimi velja omeniti zlasti ruskega slikarja Vasilija Kandinskega, mojstra abstrakcije in ekspresionizma. Od slovenskih umetnikov pa so se pri Ažbetu kalili tudi slovenski impresionisti Rihard Jakopič, Matija Jama, Matej Sternen in loški rojak Ivan Grohar, katerega bogata zbirka zgodnejših del je na ogled v muzeju. Grohar se je pravzaprav tu šele dobro spoznal s slovenskimi impresionisti in z modernim slikarstvom. Anton Ažbe je najbolj znan po figuralnem slikarstvu, eno njegovih najbolj impresivnih del je Zamorka (1895), ki jo hrani Narodna galerija.

Prispevek je pripravila Barbara Sterle Vurnik.

MUZEJSKE ZANIMIVOSTI

Evropska unija je leto 2018 razglasila za evropsko leto kulturne dediščine. Namen evropskega leta kulturne dediščine je čim več ljudi spodbuditi k odkrivanju in doživljanju kulturne dediščine Evrope, izpostaviti kulturno dediščino kot osrednjo komponento kulturne identitete, okrepiti zavedanje o naši izjemi skupni kulturni dediščini in vrednotah, ki jih predstavlja dediščina. Slogan letošnjega leta je: **Naša dediščina: kjer preteklost sreča prihodnost.**

Tudi v Loškem muzeju se bomo to leto še bolj aktivno trudili predstavljati kulturno dediščino in njen pomen, zato vam bomo v mesečnem novičniku redno predstavljali drobne zanimivosti iz bogate zakladnice naše skupne dediščine.

Več o Evropskem letu kulturne dediščine si lahko preberete na: www.zvkds.si/sl/elkd.

PRAVILA LOŠKIH URŠULINK

830 let so Škofjo Loko vodili in razvijali Freisinški škofje, Ločani pa so ob tem vestno skrbeli za razvoj šolstva. Od prvih podatkov loškega šolstva leta 1271 lahko sledimo neprekinjenemu razvoju izobrazbe vse do danes. Pomembno mesto v zgodovini šolstva na Loškem so imele Uršulinke.

Predhodnice uršulink v Škofji Loki so bile klarise. Njihov samostan je bil leta 1782 razpuščen. Še istega leta so prišle v Škofjo Loko tri sestre uršulinke z Gradca. Nemudoma se je začela prenova samostana v šolske namene na cesarjeve stroške. V naslednjem stoletju so se uršulinske šole v Škofji Loki razvijale in obiskovalo jih je vse več deklet. Kmalu so bili potrebni novi prostori in širitev vzgojnega zavoda. S tem namenom so uršulinke leta 1890 kupile Loški grad. V letih 1891–1908 so ga temeljito prezidale in ga prilagodile svojim potrebam. Uršulinski šolski in vzgojni zavod v Škofji Loki je postal eden izmed najboljših in najmodernejših v vsej Avstro-Ogrski monarhiji.

Uršulinke so takoj po prihodu v Škofjo Loko organizirale zunanjo (1782) in notranjo

dekliško šolo (1783). Zunanja šola je vključevala ljudsko šolo, nedeljsko oziroma ponavljalno šolo, gorsko šolo in otroški vrtec. Zunanjo šolo so obiskovala dekleta iz mesta in okolice, ki so se po končanem pouku vračala domov. Namenjena je bila dekletom iz vseh družbenih slojev. Pouk je bil v slovenščini in brezplačen. V notranji šoli so se odvijale ljudska šola, meščanska šola, učiteljske, nemški tečaj, trgovski tečaj in kmetijsko-gospodinjska šola. Obiskovala so jo dekleta, ki so bila od daleč in so zato bivala v internatu. Imenovala so se gojenke. Pouk v notranji šoli je potekal v nemščini.

Angela Merici (1474–1540), začetnica reda uršulink, ni bila zagovornica vzgojne metode, ki bi temeljila na pritisku, prisili in kaznovanju. Zagovarjala je vzgojo, temelječo na ljubezni, svetovanju in pomoči. Sestre so morale veliko in resno delati, da so bile pripravljene za pouk. Imeti so morale solidno znanje in se nenehno izpopolnjevati. Tudi za gojenke in zunanje učenke je veljala stroga disciplina, ne le med poukom ampak tudi v prostem času.

Leta 1922 so dale loške uršulinke v samozaložbi natisniti knjižico z naslovom Pravila dekliškega vzgojnega zavoda uršulink v Škofji Loki. Knjižica, katere namen je gojenke izobraziti v dolžnostih in predpisih obnašanja, je razdeljena na pet poglavij (Uvod, Gojenke v zavodu, Vnanje učenke, Izven zavoda in v počitnicah, Stašem). Vsaki deklici, ki je obiskovala nunsko dekliško šolo v Škofji Loki, so izročili knjižico v kateri je nekaj zanimivih pravil.

»V medsebojnem občevanju naj se deklice ogibajo vsega, kar bi nasprotovalo krščanski ljubezni in dobri vzgoji. Naj ne razodevajo napak drugih in naj se ne prepirajo. Varujejo naj se posmehovanja; tudi naj nikomur ne dajejo priimkov.« (str. 6/7)

»Ničemurnost v obleki, frizuri in obnašanju je madež v značaju krščanskega dekleta.« (str. 11)

»Pri jedi naj se ravnaajo gojenke po pravilih o lepem vedenju. Premaguj pohlepnost po jedi in nevoščljivost!« (str. 14)

»Dekle bodi tudi v največji veselosti skromna in plemenita.« (str. 19)

Prispevek je pripravila Biljana Ristić.

SPREMLJAJTE NAS:

Vsak ponedeljek nas lahko poslušate v oddaji Muzejski zapiski na Radiu Sora, kjer predstavljamo naše aktualno delo in zanimivosti iz muzeja.

Lahko nas všečkate tudi na Facebooku in nam sledite na Instagramu.

Če ne želite več prejemati obvestil Loškega muzeja, nam to lahko sporočite po elektronski pošti na e-naslov pr@loski-muzej.si z besedo ODJAVA.